

מאמר
איש יהודי – ה'תשל"ו

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"ל ה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לחדשי אדר, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

לזכות

הרה"ג הרה"ח ר' יקותיאל בן לאה רחל

בקשר עם הכנסו לשנת השבעים

וזוגתו מרת רחל בת ליבא

נדפס על ידי ולזכות בן מכבד הוריו

דוד בן רחל וזוגתו מרת חנה בלומא בת גיטא בריינא

בניהם ובנותיהם

ליבא בת חנה בלומא, ריזל בת חנה בלומא,

שמואל בן חנה בלומא, רבקה בת חנה בלומא,

שטערנא שרה בת חנה בלומא, זלמן לייב בן חנה בלומא,

פייגא בת חנה בלומא

פרקש

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ולהצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

ג

בי"ה, כ"ח מ"ח תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נהייתי ממכתבו מבשר טוב אשר התחיל ללמוד בבית הכנסת נוסח האר"י
חומש עם פירוש רש"י וכן קורא שיחות וענינים המקרבים את ישראל לאבינו
שבשמים. וחכמת נשים בנתה ביתה, אשר גם זוגתו תחי' התחילה בסידור
מסיבות שבת בביתם,

אשר כל הנ"ל מוסיף אור וחיות בבית הגשמי ובית הרוחני של כאו"א,
ועי"ז נתוסף כ"פ ככה בסייעתא דשמיא, להסיר בנקל העלמות והסתרים
המבלבלים את האדם מההנהגה כרצון השי"ת, ומוסיפים בברכותיו הן
ברוחניות והן בגשמיות.

והשי"ת יצליח את שניהם לבשר טובות בכל הנ"ל וגם בהמרומז בהנ"ל.
בברכה לבשר טוב בקרוב ממש

מ. שניאורסאהן

©

Published and Copyright 2016 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

ג

מהעתיקה.
וחכמת נשים בנתה ביתה: משלי יד, א.

ב

בי"ה. ה' כסלו תשי"ז
ברוקלין

האברך עדין שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו בו כותב אשר לומד חסידות ברביס. ואשרי חלקו שההשגחה העליונה העמידתו בתפקיד הכי נעלה זה. וכיון שאמרו רז"ל לפום גמלא שיחנא, בודאי ניתנו לו הכחות להצליח בזה. ואין הדבר תלוי אלא בו שיוציא הניתן לו מכח אל הפועל. ובודאי הלימוד שלו הוא בחמימות ובחיות, אשר אם בכל חלקי התורה צ"ל כני"ל, וכדרז"ל על הכתוב ערוכה בכל ושמורה (עירובין נד' א), עיין תניא פרק לז' — עאכו"כ באותו הלימוד שהוא הדרך לבוא לאהבתו ויראתו וכו'. וק"ל.

ועי"פ המבואר, גם בנגלה דתורה, החילוק בין טופח לחוד לטופח ע"מ להטפוח, מובן שצריכה הוספה מיוחדת בעניניו שלו — בשביל שתהי' ההטפחה כפי הדרוש. וכיון שאין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו הרי כאמור בודאי שנותנים הכחות על זה. ולפום גמלא שיחנא.

בברכת הצלחה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב

האברך עדין: אבן-ישראל (שטינזליץ), ירושת"ו. אגרות נוספות אליו — אג"ק חל"א אגרת יא'תפז, ובהנסמן בהערות שם.

שאמרו רז"ל לפום גמלא שיחנא: כתובות סז, רע"א. וש"נ.

הכתוב ערוכה בכל ושמורה: שמואל-ב כג, ה.

תניא פרק לד': מז, א.

החילוק בין טופח לחוד לטופח ע"מ להטפוח: ראה ברכות כה, סע"א ואילך.

שאין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו: ע"ז ג, סע"א.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת חדשי אדר הבעל"ט — הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה איש יהודי גו' שנאמר בהתוועדות פורים ה'תשל"ו (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ג שבט, ה'תשע"ו (ופרצת),

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

ברוקלין, נ"י.

הוספה

בי"ה, כ"ד אלול תשי"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך – מלבד הודעתו בקיצור בהנוגע לזוגתו תחי', שבטח יבשר טוב בזה – נתקבל מכתבו מיום השני עם שלשה פ"נ המוסגרים בו, בו כותב שמודה הוא שמעט מעט חלקו בפעולות הפצת המעינות. ומובן שלא להודעה בעלמא נתכוונתי, כ"א בהנוגע לפועל, שישתתף בפעולות בזה, וכיון שדורשים זה והכרח השעה היא, מובן וגם פשוט שניתנה היכולת **המלאה** למלאות דרישה זו, ובפרט לכל אלו שעוסקים בתורת רבותינו נשיאינו הק', ועי"ז מקבלים מהם תוספת כח וחיות בעניני תורה ומצות בכלל ובנקודה הפנימית בימינו אלה לעשות ההכנה להיעוד כי כולם ידעו אותי וגו' ומלאה הארץ דעה וגו'. ואין הדבר תלוי אלא ברצון. ואצפה לבשו"ט בזה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל

מ. שניאורסאהן

תוכן המאמר

איש יהודי – ע"ש ענין המס"נ, שכופר בע"ז ומודה בכל התורה כולה. ועי"ז נעשה בן יאיר – ענין החכמה (אור), ובאופן של ראי', תכלית ההאמתות; ולאח"ז נמשך גם בעבודה פרטית, החל מענין השמיעה (בינה) – בן שמעי'; ועד לאופן שלמעלה ממדידה והגבלה – בן קיש, שהקיש על שערי רחמים, עד לבחי' פנימיות הכתר.

ושמו מרדכי – הצדיקים, שמן קודם להם, לפי שדומין לבוראן, דכתיב ושמי ה', היינו, שתחלה ישנו ענין השם שקשור עם העצם (שנמשך בכל עצמותו ע"י הקריאה בשם), ולאח"ז נמשך בכל פרטי הענינים דהוי'; ועד"ז בעבודת הצדיקים, שעצם הנשמה נמשך בכל פרטי העבודה, בן יאיר בן שמעי בן קיש.

ועי"ז נעשית שלימות העבודה שפועלת ענין הגאולה – איש ימיני, קץ הימין.

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (קרמר, תשע"ד).
כי כולם ידעו אותי וגו': ירמי' לא, לג.
ומלאה הארץ דעה וגו': ישעי' יא, ט.

יהודי, שכופר בע"ז ומודה בכל התורה כולה, ובאופן כזה הי' מעמדו ומצבו לפני הגזירה, בשעת הגזירה ולאחרי הגזירה. וענין זה פעל שיהי' בן יאיר, שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו, בן שמעי, ששמע אל תפלתו, ובן קיש, שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו, ונתבטלו כל הגזירות. ונעשה הענין דאיש ימיני, בדוגמת ימין כפשוטו שממשיך כל ההמשכות כו', ועד לקץ הימין (בנו"ן ארוכה), שמורה על הגאולה האמיתית והשלימה¹⁸. וכל זה נעשה עי"ז שפועלים בימי הגלות האחרונים של היהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר⁴⁹, אורה זו תורה, ושמחה זה יו"ט וששון זו מילה ויקר אלו תפילין⁵⁰, שעיי"ז ממשיכים גם אורה ושמחה וששון ויקר כפשוטו של מקרא, כולל גם הענין שנעשה ע"י יקר אלו תפילין, שנפל פחד היהודים עליהם⁷⁶, כמ"ש⁷⁷ וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, אלו תפילין שבראש⁷⁸. ועד שנעשה הענין דמסמך גאולה לגאולה, מגאולת פורים לגאולת פסח, עלי' נאמר⁷⁹ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ובקרוך ממש.

בס"ד. פורים, ה'תשל"ו

(הנחה בלתי מוגה)

איש יהודי הי' בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני¹. וידוע הדיוק בזה בגמרא², מאי קאמר (בן יאיר בן שמעי בן קיש), אי ליחוסי קא אתא, ליחסי' וליזיל עד בנימין, וכפי שמפרש בחדא"ג מהרש"א, שבכלל קושיא זו נמי דדורות דביני בני נמי לא הזכיר, דהא שמעי לאו בן קיש הוה, אלא בן גרא הוה (כמ"ש גם בתרגום על הפסוק). ועוד דיוק בגמרא שם, קרי לי' יהודי, אלמא מיהודה קאתי, וקארי לי' ימיני, אלמא מבנימין קאתי. וגם ישנו הדיוק במדרש³ במ"ש ושמו מרדכי, הצדיקים, שמן קודם להם, ושמו אלקנה⁴, ושמו בוועז⁵, לפי שדומין לבוראן, דכתיב⁶ ושמי ה' וגו', משא"כ הרשעים, קודמין לשמן, נבל שמו⁷. וצריך להבין הענין שאצל הקב"ה נאמר שמי הוי', שלכן גם הצדיקים שמן קודם להן (ואילו אצל רשעים הרי זה להיפך), דלכאורה מהי המעלה שקשורה ומתבטאת בכך ששמן קודם להן.

ב) והביאור בזה (כמבואר במאמרי רבותינו נשיאינו⁸), דהנה, כללות ענינו של מרדכי הוא כמ"ש במגילה⁹ ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, שזהו"ע הכפירה בע"ז, שעל שם זה נקרא שמו יהודי, כמבואר בגמרא¹⁰ (בנוגע לדיוק קרי לי' יהודי, אלמא מיהודה קאתי, וקארי לי' ימיני, אלמא מבנימין קאתי), לעולם מבנימין קאתי, ואמאי קרי לי' יהודי, על שום שכפר בעבודה זרה, שכל הכופר בעבודה זרה (שהוא כמודה בכל התורה כולה¹¹) נקרא יהודי. וע"י הנהגה זו (שלא יכרע ולא ישתחוה, שעל שם זה נקרא איש יהודי) נעשה גם הענין דבן יאיר בן שמעי בן קיש, כמבואר בגמרא² שכולן על שמו נקראו [והיינו, שאין הפירוש "בן" שאביו נקרא בשם "יאיר", "שמעי", "קיש", אלא מרדכי

(1) אסתר ב, ה. (2) מגילה יב, ב. (3) אסתר פ"ו, ב. וראה אוה"ת מגילת אסתר ע' י. (4) אסתר ע' יב. (5) שמואל-א א, א. (6) רות ב, א. (7) וראו ו, ג. (8) שמואל-א כה, כה. (9) ראה תו"א מגילת אסתר צא, ב. שערי אורה שער הפורים סא, ב. אוה"ת שם ע' י. (10) אסתר ג, ב. (11) מגילה יג, א. (12) קידושין מ, א.

(76) אסתר ח, יז. (77) תבא כה, י. (78) ברכות ו, סע"א. (79) מיכה ז, טו.

עצמו נקרא בשמות אלו. וע"ד מ"ש¹² כרם גו' בן שמן, שהכרם עצמו הוא בן שמן. ופרטי השמות הם], בן יאיר [שזהו ע"ד בן שמן¹³, כי, ענין האור (יאיר) קשור עם שמן, כמ"ש¹⁴ שמן גו' למאור להעלות נר תמיד]. בן שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו, בן שמעי, בן ששמע אל תפלתו, בן קיש, שהקיש על שערי רחמים ונהטעם שהוצרך להקיש כו'¹⁵, לפי שכבר היו סגורים, כי הגזירה כבר נכתבה ע"י מלכו של עולם ונחתמה בחותם של טיט¹⁶, אלא שע"ז שהקיש על שערי רחמים, אזין ונפתחו לו. ומסיים איש ימיני, כמבואר במ"א שזהו ע"ד מ"ש¹⁷ ותעמוד לגורלך לקץ הימין, שהו"ע הגאולה¹⁸, כי, אע"פ שאכתי עבדי דאחשוורוש אנן¹⁹, הרי ישנו הענין דמסמך גאולה לגאולה²⁰, הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, קץ הימין.

(ג) **וידוע** הדיוק בזה, הרי יש כו"כ שמות המורים על הענין שיכולים לפעול ע"י התפלה, או ע"י תומ"צ בכלל, ובדוגמת מה שמצינו במרדכי גופא, למה נקרא שמו פתחיי²¹, מפני שע"י תפלתו פתח את השערים לגאולת ישראל²², וא"כ, למה נאמרו כאן רק ג' התוארים בן יאיר (בן שהאיר כו') בן שמעי (בן ששמע כו') בן קיש (בן שהקיש כו').

ומבואר בזה²³, שג' ענינים הנ"ל הם בדוגמת ג' הקוין שעליהם העולם עומד²⁴, שכוללים את כל ההנהגה כולה וכל סדר ההשתלשלות, שהם באופן דחד אריך וחד קציר וחד בינוני²⁵. דהנה, בן יאיר הוא הקו שמתחיל מחכמה (קו הימין), שהרי חכמה ענינה אור, כי שמן (למאור) הו"ע החכמה²⁶, אלפא לשמן²⁷, והרוצה להחכים ידרים

- (12) ישע"א, ה. (21) ראה שקלים רפ"ה. ירושלמי שם פ"ה
 (13) ראה אוה"ת שם. ה"א. מנחות סה, א.
 (14) תצוה כז, כ. (22) הובא ברד"ל שבהערה 15. וראה גם
 (15) ראה חדא"ג מהרש"א שם. פירוש זהר ח"ב רא, ב. (הובא ברד"ל שם).
 (16) אסת"ר ספ"ט. סליחות לתענית אסתר. (23) ראה אוה"ת מגילת אסתר שם. וראה
 (17) דניאל יב, יג. וראה פירוש הגר"א גם ד"ה כי תשא תשל"ד.
 (18) ראה זח"א נד, סע"א. סב, סע"ב. (24) ראה אבות פ"א מ"ב.
 (19) מגילה יד, א. (25) תקו"ז בהקדמה (יז, א). וראה תו"א
 (20) שם ו, ב. (26) ראה זח"ב פז, ב. קמו, ב ובהגהת
 (21) מפני ששמו פתחיי, מפני שע"י תפלתו פתח את השערים לגאולת ישראל, וא"כ, למה נאמרו כאן רק ג' התוארים בן יאיר (בן שהאיר כו') בן שמעי (בן ששמע כו') בן קיש (בן שהקיש כו').
 (22) שהו"ע הגאולה, כי, אע"פ שאכתי עבדי דאחשוורוש אנן, הרי ישנו הענין דמסמך גאולה לגאולה, הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, קץ הימין.
 (23) שג' ענינים הנ"ל הם בדוגמת ג' הקוין שעליהם העולם עומד, שכוללים את כל ההנהגה כולה וכל סדר ההשתלשלות, שהם באופן דחד אריך וחד קציר וחד בינוני.
 (24) שכוללים את כל ההנהגה כולה וכל סדר ההשתלשלות, שהם באופן דחד אריך וחד קציר וחד בינוני.
 (25) דהנה, בן יאיר הוא הקו שמתחיל מחכמה (קו הימין), שהרי חכמה ענינה אור, כי שמן (למאור) הו"ע החכמה, אלפא לשמן, והרוצה להחכים ידרים שם לט, א. ובכ"מ.
 (26) החכמה ענינה אור, כי שמן (למאור) הו"ע החכמה, אלפא לשמן, והרוצה להחכים ידרים שם לט, א. ובכ"מ.
 (27) אלפא לשמן, והרוצה להחכים ידרים שם לט, א. ובכ"מ.

ועד"ז בצדיקים שדומין לבוראן, שעבודת הצדיקים (עד לשלימות העבודה דבכל מאדך⁶⁶, שעושין רצונו של מקום⁶⁷) היא גם באופן ששם קודם להם, והיינו, שבתחלה ממשיכים מבחי' ראש שבנשמה, ובוזה גופא למעלה מחכמה ושכל (מוחין), שזהו השם שבנשמה, שממשיך את עצם הנשמה (כנ"ל), והרי עצם הנשמה ממשיך העצם שלמעלה. ולאחרי שישנו ענין השם, הרי זה נמשך גם בכחות פנימיים, שבהם יש חילוקים שלכל צדיק וצדיק יש החופה⁶⁸ והעבודה שלו, ובהם נמשך שם שקודם להם, וכמו בנוגע למרדכי, ושמו מרדכי, שתחילה ישנו ענין השם (שמו), ואח"כ הרי זה נמשך בפרטי עבודתו, בן יאיר בן שמעי בן קיש, שהם ג' הקוין והעמודים שעליהם עומד העולם קטן⁶⁹ (כנ"ל ס"ג), ועד"ז בשאר הצדיקים. ועפ"ז מובן, שכדי שגם במעמד ומצב שהי' בימי אחשוורוש, יוכלו להמשיך הענין שלמעלה ממדידה והגבלה כו', הי' צ"ל הענין דשמו מרדכי, שצדיקים שם קודם להם, וע"ז נמשכו אח"כ כל פרטי הענינים דבן יאיר בן שמעי בן קיש כו'.

(ו) **ומסיים** בכתוב איש ימיני. והענין בזה, דהנה מבואר בתורה אור⁷⁰ שבנימין (איש ימיני) הוא צדיק תחתון⁷¹, והוא הכלי לצדיק עליון, יוסף⁷¹, שבו נאמר⁷² וילקט יוסף את כל הכסף גו', שאסף את כל עניני האהבה (כסף) כו', וכמבואר בתו"א⁷³ בענין ג' מטמוניות שהטמין יוסף⁷⁴, שהו"ע האהבה המסותרת כו', וזהו גם ענין הטמנת גביע הכסף באמתחת בנימין⁷⁵, וכיון שהאהבה ישנה במציאות (עם היותה מסותרת), הרי היא פועלת פעולתה באופן שנמשך עד למעשה בפועל, וחודר גם בדיבור ומחשבה ובכל הכחות הפנימיים, ונעשית עבודה בשלימותה, שפועלת את הגאולה בגלוי, שזהו מ"ש ותעמוד לגורלך לקץ הימין (כנ"ל ס"ב).

(ז) **וזהו** איש יהודי הי' בשושן הבירה, שבפשטות הכתובים הרי זה ריבוי, שגם בהיותו בשושן הבירה בימי אחשוורוש, הי' איש

- (66) ואתחנן ו, ה. (71) ראה זהר ח"א קנג, ב.
 (67) ראה ברכות לה, ב ובחדא"ג מהרש"א (72) ויגש מז, יד.
 שם. אור תורה להרב המגיד סימן קסו. לקו"ת (73) ויגש מד, ב ואילך.
 שלח מב, ג. (74) פסחים קיט, א. סנהדרין קי, א.
 (68) ראה ב"ב עה, א. (75) ראה מקץ מד, ב. מאמרי אדמו"ר
 (69) ראה תנחומא פקודי ג. זח"ג רנו, ב. האמצעי בראשית ע' רעט ואילך. אוה"ת מקץ
 תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א). ח"ב שמג, א. ח"ו תתשר, א. ועוד.
 (70) תרומה פ, ד.

אדם שנקראים באותו שם אע"פ שהם שונים לגמרי זה מזה. והענין בזה, שענין האור מורה על המעמד ומצב בזמן שביהמ"ק ה' קיים, שאז היו העשרה נסים שנעשו לאבותינו⁵⁶, שראו אותם בעני בשר, וכללות ענין האלקות ה' בגלוי כו'. אמנם, בזמן הגלות, כאשר אותותינו לא ראינו⁵⁷, אזי ישנו עכ"פ ענין השמיעה, שזהו בדוגמת ענין השם, שאף שלכאורה אינו מורה על העצם (כנ"ל), מ"מ, יש בזה הענין שכאשר קוראים אותו בשמו אזי נפנה לקוראו בכל עצמותו. ודוגמתו למעלה, באדם העליון ולמעלה מזה כו', שלאחרי שבחר שיהי אצלו ענין של שם (כפי שמצינו גם באדם למטה שהוא בעה"ב לבחור לו שם, כידוע בשו"ע⁵⁸), הרי זה נעשה באותו אופן כמו בענין השם במשל, שכאשר יקראוהו בשמו אזי יפנה לקוראו בכל עצמותו. אמנם, כדי שהמקבל הקורא בשם יוכל לקבל זאת ולא יתבטל ממציאותו, לכן בא השם באופן דהוי' (ושמי הוי'), שד' האותיות שבו מורים על הענין דצמצום והתפשטות והמשכה והתפשטות⁵⁹, שבאופן כזה היא המשכת השכל, ומזה מובן שכן הוא אופן המשכת כל ההשפעות מענין שאינו בערך המקבל שצריך לקבל את ההשפעה.

וזהו ענין ושמי הוי', שא' הפירושים בזה, שבתחלה ישנו ענין השם, ורק לאח"כ נמשך הענין דהוי', והיינו, שגם דרגא שלמעלה מכל סדר ההשתלשלות, שייך שתהי' איזה שייכות אלי', ועד שנקראת שם (שמי), ששייך אל הזולת. וכדאיתא בפרקי דר"א⁶⁰ עד שלא נברא העולם [וכמבואר בעבודת הקודש⁶¹ שזה כולל גם עד שלא נאצל האצילות] ה' הוא ושמו בלבד, היינו, שכבר אז ה' שייך כבר ענין השם, אע"פ שהי' באופן דבלבד. ולאח"כ נמשך השם באופן שנעשה הוי' (ושמי הוי'), החל מהוי' שאין לו פירוש⁶², ועד להוי' שמורה על צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות (כנ"ל), ועד להוי' מלשון ה' הווה ויהי⁶³, שזהו כבר בגדר הזמן, ובמילא גם בגדר המקום⁶⁴, אלא שזהו באופן דה' הווה ויהי' כאחד, כמבואר בארוכה בכ"מ⁶⁵.

(56) אבות פ"ה מ"ה.

(57) תהלים עד, ט.

(58) ראה שו"ע אה"ע סק"ט ס"י ובב"ש

שם.

(59) ראה לקו"ת בשלח א, א ואילך. סה"מ

תרניו ס"ע רנ ואילך. המשך תער"ב ח"ב

פת"ח. ובכ"מ.

(60) פ"ג.

(61) ח"א פ"ב.

(62) ראה סה"מ תרנ"ד ע' שפד. המשך

תער"ב ח"א פר"ה.

(63) זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרסע שער

א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא

שעהי"ה פ"ז (פב, א).

(64) ראה גם לקו"ת ברכה צח, א.

(65) ראה עטרת ראש שער ר"ה פ"ד.

וסימנך מנורה בדרום²⁸. בן שמעי, שכולל גם ענין השמיעה מלשון הבנה והשגה, הוא הקו שהתחלתו מספירת הבינה. ובן קיש, שהקיש על שערי רחמים, הוא קו האמצעי שעולה למעלה מעלה עד פנימיות הכתר²⁹, ששם הוא הענין של מדת הרחמים, ועד למעלה ממדה כו' (שלכן, אפילו במצב שהי' צורך להקיש כו', הרי זה פעל שנפתחו לו, כנ"ל). אך עדיין צריך להבין, הרי גם ג' הקוין יש להם כו"כ שמות וכינויים, ולמה נקראו כאן בשמות אלו (בן יאיר בן שמעי בן קיש) דוקא.

(ד) **וביאור** הענין, דהנה, כיון שבנ"י היו אז במעמד ומצב של גלות (ועד שאפילו לאחרי הגאולה אכתי עבדי דאחשורוש אנן), לכן היו צריכים לכל לראש הענין דבן יאיר, והיינו, שמבלי הבט על החושך כפול ומכופל של הגלות, הנה הוי' יגי' חשכיו³⁰, שכאשר נמצאים עדיין במעמד ומצב של חשכי, זמן הגלות, ישנו כבר הענין דבן יאיר, בן שהאיר עיניהם (ולבם) של (כל אחד ואחת מ) ישראל בתפלתו, כפי שנמשך בענין החכמה (אור), שהיא ראשית כל הכחות פנימיים, ובאופן דראי', שעל ידה נעשה ענין ההתאמתות, ללא נתינת מקום לקושיות כו', כידוע החילוק בין ראי' לשמיעה³¹, שדבר שהוא בעצמו ראה, אי אפשר להחלישו גם אם יביאו לו ראיות וסתירות וקושיות מהבנה והשגה כו'.

אך עדיין לא מספיק הענין דבן יאיר, אלא צריך להיות גם הענין דבן שמעי (בן ששמע אל תפלתו), והיינו, שמענין החכמה (בן יאיר) צריך שיומשך אח"כ גם בעבודה פרטית, כידוע בענין בחכמה עשית³² (כולם בחכמה עשית בבינה), דקאי על בינה דציירא ציורים כו'³³, והיינו, שענין החכמה נמשך באופן של שמיעה, הבנה והשגה, עי"ז שמתבונן בזה עד שמשיג ותופס הענין לאמיתתו בכל הקצוות שבו, שזהו מה שניתוסף בשמיעה על ראי', שהענין בא בפרטים ועד לפרטי פרטים, לאורך לרוחב ולעומק, אע"פ שבחכמה ה' זה באופן של נקודה בלבד. וכן הוא גם בתפלה, שתחלה ישנו כללות הענין דבן יאיר, שהאיר כו' בתפלתו, שזוהי כללות הנקודה דתפלה באופן דדע לפני מי אתה עומד³⁴,

(28) ב"ב כה, ב.

(29) ראה תורת חיים נח סה, ב. המשך

תער"ב ח"א פקי"ד.

(30) שמואל"ב כב, כט. ראה תו"א מקץ

מא, א. ועוד.

(31) ראה ד"ה פדה בשלום תשי"ג (סה"מ

תשי"ג ע' ג). ובכ"מ.

(32) תהלים קד, כד. וראה זח"ג מג, א.

(33) ראה זהר ח"א כ, ב. ח"ב עג, ב

ואילך.

(34) ראה ברכות כח, ב.

שויתי ה' לנגדי תמיד³⁵, שעומד בתפלתו כעבדא קמי' מרי³⁶, בביטול המציאות לגמרי (אינגאצן אויס מציאות), כי אם הנקודה דעבד. אבל אין זה מספיק, אלא לאחז"צ צ"ל נמשך בענין דבן שמעי, ששמע אל תפלתו, בדוגמת המשכת הענין דדע לפני מי אתה עומד בכל הפרטים ופרטי פרטים די"ב ברכות אמצעיות, שזהו כללות הענין דבקשת צרכיו הרוחניים, שעי"ז נמשכים גם צרכיו הגשמיים³⁷.

אך גם זה אינו מספיק עדיין, כיון שעבודה זו היא באופן של מדידה והגבלה, שבזה יש תפיסת מקום גם ללעו"ז, ובמילא יכול להיות לאום מלאום יאמץ³⁸, והרי כן הוא מתחלת בריאתו, כמבואר בתניא³⁹ שלכל איש ישראל אחד צדיק ואחד רשע יש שתי נשמות וכו'. ולכן צריך להיות גם הענין דבן קיש, שהקיש (בתפלתו) על שערי רחמים, עד לבחי' פנימיות הכתר שלמעלה ממדידה והגבלה, ששם הוא מקום הרחמים האמיתיים, ואז נפתחו לו, שנעשית הפתיחה כפי שהיא מצד הקב"ה (ווי דער אויבערשטער עפנט), וענין זה מבטל כל המדידות והגבלות, שלכן נעשית העבודה עם היצה"ר באופן שהרגו בתענית⁴⁰, ויתירה מזה⁴¹, כדאיתא בירושלמי⁴² עה"פ⁴³ ומצאת את לבכו (כב' ביי"תין) נאמן לפניך, שגם היצה"ר נהפך לטוב, וכמ"ש⁴⁴ בכל לבבך, בשני יצריך, שזוהי השלימות דאתהפכא שנעשית מצד שערי רחמים כו' שלמעלה ממדידה והגבלה.

וענין זה נמשך אח"כ בשושן הבירה, ועד שנמשך בשבע ועשרים ומאה מדינות המלך אחשורוש⁴⁵, שאפילו כמו שאחשורוש הוא בציור שהשחיר פניהם של שונאי ישראל כשולי קדירה⁴⁶, הנה גם שם עומד יהודי בתנועה שלא קם ולא זע ממנו⁴⁷, כפשוטו סיפור המגילה אודות מרדכי, איש יהודי הי' בשושן הבירה ושמו מרדכי וגו', ובאופן

(35) תהלים טז, ח. וראה רמ"א אר"ח בתחלתו.
(36) שבת י, א.
(37) ראה בארוכה ד"ה באתי לגני תשל"ה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' קע ואילך).
(38) תולדות כה, כג ובפרש"י (ממגילה ו, סע"א). וראה תניא פ"ט (יג, סע"ב ואילך).
(39) פ"ג (יח, ב). ובכ"מ.
(40) פ"א (ה, ב).
(41) ראה ירושלמי סוטה פ"ה ה"ה ובקרבן העדה שם.
(42) ברכות פ"ט ה"ה.
(43) נחמי' ט, ח.
(44) ואתחנן ו, ה. ובספרי ופרש"י עה"פ.
(45) אסתר א, א.
(46) מגילה יא, א. אסתר בתחילתו.
(47) אסתר ה, ט.

שהגידו לו את עם מרדכי⁴⁸, היינו, שידעו שגם עם מרדכי יעמוד באופן זה. ועד שע"י תפלת מרדכי, שהאיר כו' ושמע אל תפלתו, והקיש על שערי רחמים ונפתחו לו, הרי זה פעל אצל כל ישראל, שליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר⁴⁹, החל מאורה זו תורה ועד ליקר אלו תפילין⁵⁰ (שהוקשה כל התורה כולה לתפילין⁵¹).

ה) אמנם כדי שיוכלו ליקח ענין שלמעלה ממדידה והגבלה, ולהמשיך אותו בסדר ההשתלשלות, שכל ענינו ומציאותו הוא מדידה והגבלה (שלכן נקרא בשם השתלשלות, מדרגא לדרגא), ובפרט כשנמצאים במעמד ומצב דעבדי דאחשורוש, ובפרט במעמד ומצב שהשחיר פניהם של שונאי ישראל כו' — הנה על זה נאמר ושמו מרדכי, שהצדיקים שמן קודם להם, שזה מורה שיש בהם ענינו של בוראם (דומין לבוראן), דכתיב ב'י' ושמי הוי'.

וכללות הביאור בזה, דהנה, עצמות ומהות הוא למעלה מכל ענין השמות, וכמאמר אנכי מי שאנכי, דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ⁵², ועאכו"כ לא בענין השם. אלא שאח"כ ישנו ענין של צמצום, שצמצום עצמו עד שישנו ענין השם. והנה, מבואר בכ"מ⁵³ שענין השם הוא באופן שלכאורה אינו שייך כלל להעצם, והראי', שבהיותו לעצמו אינו צריך (ואין לו כלל) ענין השם, וכל ענין השם הוא רק בשביל מציאות הזולת שכשצריך שתהי' לו שייכות אליו, הרי זה נעשה ע"י קריאה בשמו. אמנם, ישנו גם הענין שע"י שקורא אותו בשמו, הרי הוא פונה לקוראו בכל עצמותו (כמבואר גם בהוספות לתו"א⁵⁴). וזוהי המעלה בענין השם על ענין האור⁵⁵ (אע"פ שבכללות משתווים הם בכך שאינם אלא הארה מהעצם), שע"י השם הוא פונה לקוראו בכל עצמותו, משא"כ אור הוא באין ערוך להמאור, ואפשר שיהי' אצלו האור, ואילו המאור לא יהי' שייך אליו כלל (מלבד בענין זה שמאיר אליו). אך יש גם מעלה בענין האור, להיותו הארה שהיא מעין המאור, משא"כ ענין השם, שלכאורה אינו מורה על העצם, והראי' מאדם התחתון, שיש כמה בני

(48) שם ג, ו.
(49) שם ח, טז.
(50) מגילה טז, ב.
(51) קידושין לה, א.
(52) לקו"ת פינחס פ, סע"ב. ובכ"מ.
(53) ראה תו"א ר"פ תרומה. לקו"ת בהר מא, ג. בלק טז, ג. מקומות שבהערה 55.
(54) ויחי קג, ג.
(55) בהבא לקמן — ראה סה"מ תר"ל ע' סו ואילך. שם ע' צו ואילך. תרס"ח ע' פב ואילך. המשך תער"ב ח"א ס"פ שח. ד"ה באתי לגני תשד"מ פ"ה ואילך (סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תצו ואילך).